

NIE TYLKO BALI

Pokochaj Indonezję

Tom 2: Jawa Zachodnia

followthewiatr · poradnik

FOLLOWTHEWIATR · PORADNIK

Dlaczego Jawa Zachodnia – Indonezja, której nie znasz

Borobudur masz już w pamięci. Byłeś o świcie na krawędzi krateru Bromo. Wiesz, że nasi goreng w Yogyakartaie kosztuje 12 tys. IDR. Jesteś po pierwszym razie — i wiesz jedno na pewno: chcesz wrócić, ale nie po to samo.

Albo nie byłeś jeszcze nigdzie. I zamiast iść szlakiem, którym idą wszyscy, chcesz od razu zacząć od strony, gdzie turystów zagranicznych jest ledwo kilku tygodniowo.

W obu przypadkach trafisz na właściwą książkę.

To jest ta część Jawy, o której się nie mówi

Jawa Zachodnia to prowincja bez jednego wielkiego „magnesu”. Nie ma tu Borobuduru, nie ma Ijen ani Bromu. Jest za to coś innego: klify Geoparku Ciletuh uznane przez UNESCO, gdzie wodospady spadają prosto w Ocean Indyjski — i możesz je zobaczyć wszystkie w jednym dniu. Jest ostatni na świecie dziko żyjący nosorożec jawajski: ok. 68–75 osobników w Parku Ujung Kulon, żaden nie jest w zoo. Są wapienne wąwozy Green Canyon w Pangandaran z turkusową wodą w temperaturze 18–22°C. Jest plemię Baduy w Banten, które żyje bez prądu, telefonów i butów, a dojechać do nich można autobusem podmiejskim z Dżakarty za 10 000 IDR (~0,60 USD).

Do tego Bandung z wulkanem Tangkuban Perahu, przy którym gotujesz jajka w błocie o temperaturze 90°C, i Kawah Putih — jezioro kratowe zmieniające kolor od mlecznobiałego do turkusowego w zależności od temperatury. Cirebon to miasto, które jest kulturowym mostem między Zachodnią i Centralną Jawą, z własnym wzorem batików Mega Mendung i zupą empal gentong, której nie ugotujesz nigdzie indziej.

Nic z powyższego nie ma kolejek. Nic z powyższego nie jest w żadnej popularnej „top 10 Indonezji” liście.

Dla kogo jest ten tom

✦ WSKAZÓWKA

Sprawdź: czy Tom 2 jest dla Ciebie?

- ▶ Byłeś już w Yogyakartaie albo planujesz tam trafić? ✓
- ▶ Borobudur masz w pamięci lub na liście Tom 1? ✓
- ▶ Chcesz coś, o czym nie piszą influencerzy? ✓
- ▶ Masz min. 10–14 dni i nie gonisz za taniem noclegiem w pokoju wieloosobowym? ✓
- ▶ Wolisz zapać za kierowcę i nie tracić dnia na autobusy? ✓

Jeśli zaznaczasz 3+ z 5 — jesteś tu, gdzie powinien być. Tom 2 jest dla Ciebie.

Ten przewodnik nie jest dla kogoś, kto jedzie do Indonezji po raz pierwszy i nie wie jeszcze czym jest ojek. Zakładam, że wiesz jak działa Grab, potrafisz targować cenę w warung i nie boisz się nocy w busie. Jeśli dopiero startujesz — sięgnij najpierw po Tom 1.

Czego tu nie ma — i dlaczego to dobrze

Jawa Zachodnia nie jest przyjazna dla podróżnika, który chce wszystko ogarnąć Grabem i przejść się po promenadzie. Ciletuh Geopark jest 5 godzin jazdy z Dżakarty i wymaga wynajętego dżipa; Grab nie dojeżdża. Ujung Kulon wymaga pozwolenia Simaksi wyrabianego 2 tygodnie wcześniej i obowiązkowego przewodnika. Baduy ma 3-miesięczny zakaz wizyt w sezonie Kawalu.

Ta niedostępność logistyczna to filtr. Odsiewa to, co sprawia, że Bali i Yogya w weekendy wyglądają jak Jakarta na trasie S2.

▲ UWAGA

Jawa Zachodnia wymaga własnego transportu w kilku kluczowych miejscach. Grab i Gojek nie docierają do Geoparku Ciletuh ani do bram Parku Ujung Kulon. Na oba kierunki musisz wynająć dżipa lub prywatnego kierowcę (od 300 000 IDR/dzień, ok. 18 USD). Zaplanuj to z wyprzedzeniem — nie jest to coś, co ogarniasz z lotniska w ostatniej chwili.

Co znajdziesz w tym tomie

Ciletuh Geopark UNESCO: klify, pięć wodospadów w jeden dzień, punkt widokowy Tebing Panenjoan z panoramą na amfiteatr natury. Ujung Kulon: logistyka od przejazdu KRL do wyspy Peucang, co zobaczysz zamiast nosorożca (bantengi, warany, białe plaże). Bandung: wulkaniczny dzień w okolicach, herbaciane pola Ciwidey rano we mgle, Kawah Putih przed 10:00. Pangandaran i Green Canyon: body rafting przez wapienne groty. Baduy: jak dojechać, co zabrać, czego nie robić. Cirebon: kraton, Mega Mendung i nasi jamblang od Bu Nur za 15 000 IDR.

Każda z tych destynacji dostaje osobny rozdział z konkretnymi danymi. Żadnych „ceny mogą się różnić” bez podania zakresu. Żadnych „warto odwiedzić” bez informacji jak dojechać i ile to kosztuje.

Budżet — co się zmienia na Zachodzie

Jawa Zachodnia to nie taniocza. To niche premium. Przy Ciletuh i Ujung Kulon musisz wliczyć transport prywatny i opłaty parkowe. Ale to nadal Indonezja — jedzenie kosztuje tyle co wszędzie na Jawie.

Szacunkowy dzienny budżet (Jawa Zachodnia)

KATEGORIA	BUDŻETOWIEC Z GŁOWĄ	KOMFORT
Nocleg	30–60 zł	80–150 zł
Jedzenie (3 posiłki)	20–35 zł	40–70 zł
Transport lokalny	10–25 zł	30–60 zł
Prywatny kierowca/dżip	0–75 zł (dzielony)	75–150 zł
Wstępy i parki	10–25 zł	25–60 zł
RAZEM/dzień	70–220 zł	250–490 zł

Dni bez prywatnego transportu (Bandung, Cirebon, Pangandaran) są tańsze niż klasyczna trasa Yogya–Bromo. Dni z dżipem (Ciletuh, Ujung Kulon) wymagają wyższego budżetu lub grupy, która dzieli koszt.

✦ WSKAZÓWKA

Jak obniżyć koszt prywatnego transportu o połowę — Ciletuh i Ujung Kulon wymagają wynajętego dżipa lub kierowcy (300–500 tys. IDR/dzień, ~18–30 USD). Pojedynczy podróżnik za to zapłaci pełną stawkę. Para płaci 150–250 tys. IDR/os. Grupa 4 osób — 75–125 tys. IDR/os. To **najtańsza forma** dotarcia do tych miejsc — angkot/Grab nie docierają. Łącz się z innymi podróżnikami w pensjonatach Sukabumi lub Pandeglang dzień wcześniej, albo zarezerwuj wycieczkę grupową przez Klook/Tiket.com.

→ W PEŁNYM PRZEWODNIKU

Klasyczny szlak Yogyakarta + Borobudur + wulkany Ijen i Bromo opisuje Tom 1: „Jawa — Wyspa Wulkanów”. Jeśli chcesz najpierw zbudować bazę w Yogyi, a potem wjechać na Zachód — zacznij od Tomu 1, wróć tu na drugi wyjazd.

Gotowy? Zaczynamy od miejsca, gdzie skały mają 70 milionów lat i spadają prosto w ocean. Ciletuh — rozdział 2.

Budżetówka: Jawa za mniej niż 100 zł dziennie

Sto złotych dziennie na Jawie. Nie clickbait, nie „jedz suchy ryż i będzie taniej”. Realny budżet — nocleg, trzy posiłki, transport, wejście na atrakcję. Wszystko razem. Pod warunkiem, że wiesz, co robisz.

W rozdziale 2 rozłożyliśmy lot (ok. 2 500–3 500 zł z Polski) i pokazaliśmy, że pobyt kosztuje 65–135 zł dziennie według danych z terenu. Ten rozdział to coś innego: konkretny breakdown jednego dnia, grosik po grosiku. Co jesz, gdzie śpisz, jak się przemieszczasz i które atrakcje psują budżet — a które wchodzą bez żalu.

100 zł to około **400 tys. IDR** (~25 USD). Twój dzienny limit na wszystko po wylądowaniu. Loty i połączenia krajowe liczysz osobno — tu mówimy tylko o tym, co wydajesz, kiedy już jesteś na miejscu.

Dzień za 100 zł — rozpisany do ostatniej rupii

Poniżej realny dzień budżetowego podróżnika w Yogyakarta. Hostel plus trzy posiłki w warungach, transport lokalny i jedna niedroga atrakcja. Bez kombinowania, bez głodzenia się.

Dzień w Yogyakarta — breakdown 100 zł

POZYCJA	IDR	PLN
Nocleg (pokój wieloosobowy w hostelu)	100–200 tys. IDR	25–50 zł
Śniadanie (warung: nasi goreng + kawa)	15–25 tys. IDR	4–6 zł
Obiad (warung: nasi padang lub gado-gado)	15–25 tys. IDR	4–6 zł
Kolacja (warung: mie ayam lub sate)	15–25 tys. IDR	4–6 zł
Transport miejski (TransJogja / Grab krótkie)	10–30 tys. IDR	2–7 zł
Atrakcja niedroga (Kraton / Taman Sari / Malioboro)	kilka tys. IDR	2–5 zł
SUMA	ok. 155–330 tys. IDR	ok. 39–82 zł
SUMA z noclegu (hostel ~150 tys. IDR)	ok. 280–430 tys. IDR	ok. 70–107 zł

Przy noclegu w środku pasma (~150 tys. IDR, ~38 zł) i trzech posiłkach w warungach zamykasz dzień w 70–107 zł. 100 zł to nie marzenie, to górna granica normalnego dnia z jedną atrakcją.

Nocleg. Hostel/pokój wieloosobowy w Yogyakarta: 100–200 tys. IDR za noc (~25–50 zł). Najlepsza baza to dzielnica **Prawirotaman** — 10 minut od Malioboro, połowa ceny noclegów z turystycznej ulicy, spokój do spania. Hostele dosłownie na Malioboro omijaj szerokim łukiem: głośno do 2 w nocy, ceny podwójne.

Jedzenie. Posiłek w warungu: 15–25 tys. IDR (~4–6 zł). Nasi goreng, gado-gado, mie ayam, sate ayam — kompletne danie, nie przekąska. Trzy posiłki dziennie = 45–75 tys. IDR (~11–19 zł). Restauracja dla turystów: 40–80 tys. IDR za jedno danie (~10–20 zł), pięciokrotna różnica za tę samą kuchnię w gorszej wersji.

Transport. Autobus **TransJogja**: 3 500 IDR za przejazd (~1 zł), jeździ po całym mieście, dotrzesz nim też pod Prambanan. Grab na krótkim dystansie w Yogyi: 10–30 tys. IDR (~2–7 zł). Pociąg **Solo–Yogyakarta** (Prameks): 8 tys. IDR (~2 zł) za godzinę jazdy — najlepszy deal transportowy na całej Jawie.

Atrakcje tanie (wchodzą w 100 zł/dzień bez bólu). Kraton Yogyakarta: kilka tys. IDR (~2–4 zł), pałac sultana, nadal zamieszkały przez rodzinę królewską. Taman Sari (Wodny Zamek): kilka tys. IDR (~2–4 zł), labirynt basenów i tuneli, w połowie ruina — tym lepsza. Malioboro wieczorem: darmowe, zamienia się w bazar z jedzeniem pod gołym niebem. <!-- TODO: brak danych w KB dla konkretnych cen biletów do Kratonu i Taman Sari — KB podaje "kilka tys. IDR"; do weryfikacji przez atlas-knowledge-curator —>

✦ WSKAZÓWKA

Yogyakarta to najtańsze miasto bazowe na Jawie. Dzień bez drogiej atrakcji zamkniesz tu w 70–85 zł — nocleg + jedzenie + transport. Jeśli szukasz miejsca, gdzie budżet 100 zł/dzień działa z zapasem, Yogya jest odpowiedzią.

Co niszczy ten budżet — i kiedy to zaplanować

Są atrakcje na Jawie, przy których 100 zł/dzień nie wystarczy. To nie jest problem, jeśli wiesz o tym z wyprzedzeniem.

Borobudur — 350 tys. IDR (~88 zł; ~22 USD) za bilet. Sam wstęp to 88% Twojego dziennego limitu. Dodaj Graba tam i z powrotem (80–120 tys. IDR w jedną stronę) i dzień kosztuje Cię 510–590 tys. IDR (~127–147 zł). Wyjście: przesun budżet z dnia poprzedniego albo następnego, traktując Borobudur jako dzień dwubudżetowy.

Prambanan — 400 tys. IDR (~100 zł; ~25 USD) za bilet. Droższy niż Borobudur. Dojazd za to tańszy — autobusem TransJogja za 3 500 IDR (~1 zł). Logika ta sama: planuj 2 dni budżetu albo jedź z Yogyi bez noclegu na miejscu.

Jomblang Cave — 500 tys. IDR (~125 zł; ~31 USD), płatność gotówką. Tylko zjazd na linie z promieniem światła. Dwa dni budżetu w jednym bilecie. Warto — ale musisz na to odkładać.

Bromo + Ijen — bilet wstępowy Taman Nasional + jeep grupowy. <!-- TODO: brak danych w KB dla konkretnych cen biletu TN Bromo i jeepów; do weryfikacji przez atlas-knowledge-curator → atrakcje.md lub transport.md —> Wschodnia Jawa to droższy region ogólnie. Planuj tu 150–200 zł/dzień, nie 100 zł.

▲ UWAGA

Trzy regiony, które wyrwą Cię z budżetu 100 zł/dzień: **Bromo, Ijen i Karimunjawa**. To nie jest powód, żeby ich nie robić — to powód, żeby zaplanować te dni jako „rozszerzone” (150–200 zł) i skompensować tańszymi dniami w Yogyi lub podczas przejazdów. Bromo wart jest każdej rupii — ale nie planuj go jako zwykłego dnia.

Kiedy oszczędzać, a kiedy odpuścić limit

Nie każdy dzień musi być „najtańszy”. Chodzi o to, żeby budżet tygodniowy się spinał.

Dni tranzytowe (pierwszy i ostatni dzień, przejazdy między miastami). Pociąg Dżakarta–Yogyakarta: 150–350 tys. IDR (~38–88 zł), lot krajowy Citilink/Lion Air od 300 tys. IDR (~75 zł). W dniu przejazdu nie masz czasu na atrakcje — naturalnie tańszy dzień. Zostaje na nocleg i jedzenie.

Yogyakarta. Najlepsza baza do „ratowania” budżetu tygodniowego. Zrobisz dwa drogie dni (Borobudur + Prambanan)? Dwa spokojne dni w Yogyi z Kratomem, Taman Sari i warungiem wyrównują rachunek.

Bromo, Ijen, Karimunjawa. Rozszerz budżet świadomie. To drogie destynacje, akceptuj wyższy koszt i nie próbuj ciąć tam, gdzie cięcie nie działa — transport zbiorowy do Bromo nie istnieje, jeep jest obowiązkowy.

Pięć reguł budżetowca na Jawie

1. Warung zawsze, restauracja turystyczna tylko wyjątkowo. Pięciokrotna różnica w cenie, jedzenie w warunku jest świeższe i smaczniejsze. Nasi padang serwowany na liściu bananowym za 20 tys. IDR (~5 zł) bije każdą restaurację z angielskim menu.

2. TransJogja zamiast Graba, gdzie tylko można. 3 500 IDR za przejazd vs 10–30 tys. IDR Grabem — dziesięciokrotna różnica na krótkich dystansach. Prambanan jest osiągalny autobusem.

3. Zaplanuj drogie atrakcje z wyprzedzeniem i złóż budżet. Borobudur i Prambanan w osobne dni — albo połącz w jeden dzień z pakietem combo 750 tys. IDR (~187 zł) i oszczędź na noclegu przez couchsurfing lub pomoc hostelu.

4. Klook i Tiket.com na bilety z wyprzedzeniem. Niektóre atrakcje dostępne taniej przez platformy niż w okienku. Sprawdź przed wyjazdem — oszczędzasz czas w kolejce i bywasz kilkanaście procent taniej. (Więcej o apkach w rozdziale 5.)

5. Trzymaj 200–300 tys. IDR gotówki zawsze przy sobie. Warunki, targi, przeprawy promowe i wstępy do mniejszych świątyń nie przyjmują kart. To nie jest „dodatkowy koszt” — to już jest w Twoim budżecie dziennym.

✦ WSKAZÓWKA

Dla porównania: porównywalny standard podróżowania w Tajlandii to ok. 120–150 zł/dzień, w Wietnamie 110–140 zł/dzień. Jawa jest tańsza — ale tylko wtedy, kiedy unikasz infrastruktury stworzonej wyłącznie dla turystów. Jeden krok w bok od głównej ulicy i jesteś w prawdziwej cenie.

Sto złotych dziennie na Jawie to realna granica, nie aspiracja. Działa w Yogyakarta na co dzień. Nie działa w dniu Borobudur ani na Bromo — ale to wiesz teraz, zanim zaplanujesz itinerary.

— followthewiatr atlas

